

För en hållbar framtid!

Socialdemokraternas förslag till
Strategisk plan 2020-2026
samt
Kommunplan 2020
med utblick 2021-2022

Socialdemokraternas förslag till

Strategisk plan 2020-2026 samt Kommunplan 2020 med utblick mot 2021-2022

2019-06-17

VI VILL RUSTA MORA FÖR FRAMTIDEN!	4
VÅR VISION FÖR MORA	5
VÅR VÄRDEGRUND	5
STRATEGISK PLAN FÖR ÅREN 2020-2026	6
MÅLOMRÅDE: MILJÖMÄSSIG HÅLLBARHET	6
<i>Strategiskt mål: Klimatbelastningen per person i Mora ska vara på en nivå som, om den tillämpas globalt, inte äventyrar jordens klimat</i>	6
<i>Strategiskt mål: Mora kommun ska bevaka att den biologiska mångfalden i det egna skogs-, vatten- och jordbruksinnehavet bevaras</i>	6
<i>Strategiskt mål: Mora kommun ska säkerställa tillgången till rent dricksvatten och en så hälsosam och miljösäker hantering av avloppsvatten som möjligt</i>	7
MÅLOMRÅDE: SOCIAL HÅLLBARHET.....	7
<i>Strategiskt mål: Vård och omsorg i Mora ska stärka människors trygghet, vara tillgänglig och av hög kvalitet</i>	7
<i>Strategiskt mål: Mora kommun ska vara en arbetsgivare där människor vill arbeta och se sin personal som en avgörande resurs för välfärd, inflyttning och utveckling</i>	7
<i>Strategiskt mål: Mora kommuns verksamheter ska präglas av delaktighet, demokrati och inflytande</i>	7
<i>Strategiskt mål: Mora kommun ska förbättra barns och ungas psykiska och fysiska hälsa</i>	8
<i>Strategiskt mål: Moras för-, grund- och gymnasieskola ska ge alla elever bästa möjliga förutsättningar för ett gott liv</i>	8
<i>Strategiskt mål: Mora kommuns verksamheter ska verka för jämställdhet och jämlikhet och bygga på likabehandling</i>	8
MÅLOMRÅDE: EKONOMISK HÅLLBARHET.....	9
<i>Strategiskt mål: Mora kommuns verksamheter ska bedrivas med god ekonomisk hållbarhet på kort och lång sikt</i>	9
<i>Strategiskt mål: Mora ska ha en levande landsbygd som bidrar till kommunens attraktivitet, möjliggör företagande och bidrar till kommunens självförsörjningsgrad</i>	9
<i>Strategiskt mål: Mora ska vara en knutpunkt och motor för den norra delen av Dalarna</i>	9
VÅRA PRIORITERINGAR FÖR 2020-2022	10
<i>Sammanfattning</i>	10
VÅRA FÖRSLAG	11
<i>Nämndernas ramar</i>	11
<i>Omställning för att klara en fossilfri framtid</i>	11
<i>Posten "Omställningsmedel"</i>	11
<i>Stopp för förfallet av våra fastigheter, gator och vägar</i>	12
<i>En förändrad investeringsplan</i>	12
<i>Budgettabeller</i>	12
NÄMNDERNAS NETTORAMAR OCH DRIFTKOSTNADER	13
INVESTERINGSBUDGET	14
SKATTER, STATS BIDRAG OCH FINANSIELLA POSTER	15

VI VILL RUSTA MORA FÖR FRAMTIDEN!

Mora har en fantastisk historia och ett rikt kulturarv att förvalta och utveckla. Människorna i dessa bygder har alltid varit kreativa och självständiga. I den mylla som den svenska modellen utgör har näringsliv och innovationskraft genom decennierna utvecklat Mora till ett tydligt regioncentrum för norra Dalarna.

Vi står nu delvis inför en ny era. Industrisamhället, baserat på tillverkning och ingenjörskonst, håller obevekligt på att ställa om till ett informations- och upplevelsesamhälle där information, kunskap och ”det goda livet” värderas högt.

Mora har fantastiska förutsättningar att utvecklas även i denna nya era. Vi har naturen, vi har handeln, vi har aktiviteterna och upplevelserna. Men vi har också ett brett näringsliv med allt från naturnära jord- och skogsbruk till högteknologisk industriproduktion och en mängd tjänsteföretag att serva företag och offentlig förvaltning.

Vår strategiska plan är ett uttryck för våra politiska visioner och våra ambitioner att skapa ett långsiktigt hållbart Mora för många generationer av morabor att leva och verka i. Då vi socialdemokrater länge efterlyst en ökad långsiktighet i den kommunala planeringen väljer vi att göra en strategisk plan som pekar ut riktningen hela vägen in i nästa mandatperiod.

I den strategiska planen pekar vi ut tolv strategiska mål, vilka indikatorer vi tror kan visa om vi är på rätt väg för att uppfylla respektive strategiskt mål och exempel på vilka politiska verktyg och styrmedel som står till buds för att skapa förutsättningarna att nå målen.

De strategiska målen har vi för tydlighetens skull delat in i tre målområden:

- Miljömässig hållbarhet
- Social hållbarhet
- Ekonomisk hållbarhet

Denna indelning ska inte ses som absolut. Tvärtom är det viktigt att betona det tvärssektoriella arbetet, att riva stuprören och bygga hängrännor istället. De flesta av våra strategiska mål har därför mer eller mindre stor inverkan inom alla tre målområdena.

Den strategiska planen utgör sedan grund för den årliga kommunplanen där vi utifrån tillgängliga ekonomiska resurser beskriver de prioriteringar/omprioriteringar vi eventuellt behöver göra för att uppfylla den strategiska planen och vilka konsekvenser det får för uppfyllandet av strategin ”Hållbara Mora”.

Kommunplanen utgör därför det enskilt viktigaste verktyget för att nå samtliga strategiska mål.

Lennart Sohlberg
oppositionsråd

VÅR VISION FÖR MORA

Vår vision är att Mora ska vara ett tydligt och starkt regioncentrum för norra Dalarna. Attraktivt för människor och företag, med ett brett utbud av upplevelser, handel, bostäder, sjukvård, arbets- och utbildningsmöjligheter, och där trygghet och närhet skapar trivsel och god livskvalitet för alla.

VÅR VÄRDEGRUND

Socialdemokraterna är ett politiskt parti som står för frihet, jämlikhet, solidaritet och alla människors lika värde!

Frihet – för att alla ska kunna säga och göra det man vill, utan risk för liv, jobb och hälsa, så länge det inte inskränker på någon annans fri- eller rättigheter.

Jämlikhet – för att alla, oavsett kön, sexuell läggning, etnicitet, religion eller ekonomi, ska ges samma möjligheter till utbildning, jobb, ekonomisk utveckling och samhällets service.

Solidaritet – för att vi alla tillsammans, på olika sätt, stöttar dem av oss som på grund av sjukdom, arbetslöshet eller andra omständigheter har det svårt.

Alla människors lika värde – för att alla människor föds lika, men växer upp med olika sociala, ekonomiska och kulturella förutsättningar, förutsättningar som inte i något avseende definierar en människas värde!

STRATEGISK PLAN FÖR ÅREN 2020-2026

Vi har byggt vår strategiska plan kring de 17 globala målen som ingår i Agenda 2030 och som även kommunens hållbarhetsstrategi ”Hållbara Mora” bygger på.

Hållbarhetsstrategin och Agenda 2030 pekar ut de riktigt långsiktiga målen. Vi ska i den strategiska planen peka ut riktningen för kommunens verksamhet och i de årliga kommunplanerna prioritera resurserna så att det leder till praktisk handling och resultat för våra medborgare och medarbetare i enlighet med de globala målen.

En del av de globala målen har vi lättare att bidra till via den kommunala verksamheten och de resurser vi har till förfogande, andra kan framstå som mer ”opåverkbara” utifrån våra beslutsmandat. Kommunens strategi ”Hållbara Mora” försöker balansera dessa perspektiv.

Det är viktigt att vi inser att ingen kan göra allt, men alla kan göra något. Vi måste också ha tillit till att andra beslutsfattare på högre beslutsnivåer gör sitt för att skapa de förutsättningar vi kan behöva för att uppfylla målen. Givetvis är det viktigt att på olika sätt driva på även ”uppåt” i beslutskedjan, men i vår strategiska plan försöker vi hålla oss inom ramarna för vad vi som kommunpolitiker har möjlighet att styra och påverka.

En konflikt vi har, och definitivt behöver hjälp från riksdag och regering med att hantera, är den uppenbara skillnaden mellan landsbygd och landsort å ena sidan och landets storstäder å den andra, framför allt när det gäller medborgarnas möjligheter till transporter under omställningen. Det går inte att säga ”åk kollektivt”, samtidigt som bussurena blir färre och tågtrafiken är opålitlig, för att ta ett exempel.

Med detta sagt ska vi givetvis göra allt som står i vår makt för att bidra till att nå de 17 Globala målen i Agenda 2030!

MÅLOMRÅDE: MILJÖMÄSSIG HÅLLBARHET

Strategiskt mål: Klimatbelastningen per person i Mora ska vara på en nivå som, om den tillämpas globalt, inte äventyrar jordens klimat

Att följa upp

- Utvecklingen av hållbara resor och transporter i kommunen
- Koldioxidutsläppen från kommunkoncernens resor och transporter
- Koldioxidutsläppen från kommunkoncernens byggnader
- Hur miljö- och klimatperspektivet implementeras i beslutsfattandet

Verktyg

- Investeringar
- Stadsplaneringen, markanvändning, markplanering
- Cykelstrategin
- Upphandling (transporter, självförsörjning/sårbarhet)
- Digitalisering (reseplanering, samåkning)
- Stimulera delningsekonomi
- VA-planering

Strategiskt mål: Mora kommun ska bevaka att den biologiska mångfalden i det egna skogs-, vatten- och jordbruksinnehavet bevaras

Att följa upp

- Att hänsyn tas till rödlistade arter vid mark- och vattenexploatering samt avverkning
- Ansökningar om reservatsbildningar (efter gjorda inventeringar)

Verktyg

- Tvärsektoriellt aktivt samarbete mellan kommunens förvaltningar där kommunekolog och miljösamordnare har viktiga roller
- Inventeringar av särskilt intressanta biotoper
- Samarbete med kommunens föreningar och företag med inriktning på skogs- och jordbruksfrågor
- Investeringar för reservatsbildningar
- Stadsplanering, markanvändning, markplanering

Strategiskt mål: Mora kommun ska säkerställa tillgången till rent dricksvatten och en så hälsosam och miljösäker hantering av avloppsvatten som möjligt

Att följa upp

- Vattenkvalitén
- Tillgång till reservvattentäkter
- Vattenskyddsområden (antal, funktion)
- Teknik och kapacitet hos reningsverken
- Dagvattenhantering
- Översvämningssäkerhet

Verktyg

- VA-planering
- Bostadsförsörjningsplan
- Översikts- och detaljplanering
- Kommunens miljötillsynsverksamhet

MÅLOMRÅDE: SOCIAL HÅLLBARHET

Strategiskt mål: Vård och omsorg i Mora ska stärka människors trygghet, vara tillgänglig och av hög kvalitet

Att följa upp

- Brukarnas nöjdhet
- Medborgarnas uppfattning om verksamheten
- Andel behörig personal i förekommande fall

Verktyg

- Attraktiv arbetsgivare
- Investeringsplanering
- Samverkan med Region Dalarna

Strategiskt mål: Mora kommun ska vara en arbetsgivare där människor vill arbeta och se sin personal som en avgörande resurs för välfärd, inflyttning och utveckling

Att följa upp

- Genomförandet av ”heltidsresan”
- Fördelning heltid/deltid
- Personalomsättning
- Förekomsten av delade turer
- Frisknärvaro/sjuktal
- Jämställda förutsättningar/yrkesrelaterade skillnader
- Arbetsmiljöproblem

Verktyg

- Ledarskap
- Medarbetarsamtal
- Uppföljning av sjukskrivning
- Lönekartläggning och strategi för jämställda löner
- Kompetensutveckling
- Arbetsmiljöpolicy
- Stödja vägen till arbete
- Vuxenutbildning
- Policies och riktlinjer för jämställdhet och likabehandling
- Schemaläggning, grundbemanning, vikariehantering

Strategiskt mål: Mora kommuns verksamheter ska präglas av delaktighet, demokrati och inflytande

Att följa upp

- Medborgarnas uppfattning om sina möjligheter att påverka
- Struktur och forum för medborgardialog
- Återkoppling av medborgarförslag
- Hur barn- och äldreperspektiv implementeras i beslutsfattandet

Verktyg

- Barnkonventionen
- Pensionärs- och tillgänglighetsråden
- Hemsida/digitala tjänster
- Sociala media
- Möjligheter för delaktighet/inflytande i processbeskrivningar
- Medborgarförslag

Strategiskt mål: Mora kommun ska förbättra barns och ungas psykiska och fysiska hälsa

Att följa upp

- Tillgång till naturområden
- Förekomst av lokala skolplaner för mer rörelse
- Missbruket av tobak, alkohol, narkotika, dopning och spel
- Barns och ungas kostvanor
- Ungas sexualitet och reproduktiva hälsa
- Barns och ungas internetanvändning

Verktyg

- PSYNK
- Föräldrautbildning
- Familjecentralen
- Lokala BRÅ
- Ungdomssamordnaren
- Integration och inkludering
- Rosa Huset
- Vuxennärvaro i förskola och skola
- Mer utevaro och rörelse i skolan
- Stadsplanering
- Kultur- och fritidsstrategi
- Cykelstrategi
- Värdegrundsarbete

Strategiskt mål: Moras för-, grund- och gymnasieskola ska ge alla elever bästa möjliga förutsättningar för ett gott liv

Att följa upp

- Likvärdigheten
- Elevernas trygghet och studiero
- Meritvärden

Verktyg

- Hög kvalitet i utbildningen
- Föräldrasamverkan
- En skolstruktur för kvalitet
- En attraktiv gymnasieskola
- Tillgänglig skola
- PSYNK
- Samverkan skola/kultur/fritid
- Rosa Huset
- Specialpedagogisk kompetens

Strategiskt mål: Mora kommuns verksamheter ska verka för jämställdhet och jämlikhet och bygga på likabehandling

Att följa upp

- Stödet till personer utsatta för våld i nära relation
- Förekomst av sexuella trakasserier
- Förvärvsfrekvens bland utrikesfödda kvinnor
- Likabehandling i skola, vård och omsorg
- Förekomst av prostitution och människohandel

Verktyg

- Värdegrundsarbete med inriktning på patriarkala strukturer, sexuella trakasserier, könsroller och värdegrunder i Metoo's anda
- Policies och riktlinjer för jämställdhet och likabehandling
- Lönekartläggning och strategi för jämställda löner
- En trygg och säker skolmiljö
- Rosa Huset

MÅLOMRÅDE: EKONOMISK HÅLLBARHET

Strategiskt mål: Mora kommuns verksamheter ska bedrivas med god ekonomisk hållbarhet på kort och lång sikt

Att följa upp

- Verksamhetsmålen
- Finansiella målen
- Egenfinansieringsgrad av investeringar
- Betalningsförmåga/likviditetsförsörjning

Verktyg

- Attraktiv arbetsgivare
- Långsiktig investeringsplanering (10 år)
- ”Rullande 12” för verksamhetsuppföljning och prognoser
- Upphandling

Strategiskt mål: Mora ska ha en levande landsbygd som bidrar till kommunens attraktivitet, möjliggör företagande och bidrar till kommunens självförsörjningsgrad

Att följa upp

- Tillgång till offentlig och kommersiell service
- Antal/andel företag med arbetsställen utanför Mora tätort
- Tillgång till attraktiv mark för bostadsbyggande
- Tillgång till mark och lokaler för näringsverksamhet
- Tillgång till brukningsbar jordbruksmark
- Tillgång till snabb internetanslutning

Verktyg

- Upphandling
- Kollektivtrafikplanering
- Infrastrukturplanering
- Servicepunkter
- Digitalisering
- Översikts- och detaljplanläggning
- Samarbete med kommunens föreningar och företag med inriktning på skogs- och jordbruk

Strategiskt mål: Mora ska vara en knutpunkt och motor för den norra delen av Dalarna

Att följa upp

- Trafikflöden, parkeringar
- Tillgång till laddinfrastruktur, alternativbränslen
- Utvecklingen av buss-, tåg- och flygförbindelser
- Utvecklingen av bostadsmarknaden
- Handels utveckling
- Statliga och regionala myndigheters lokalisering och planering
- Företagens lokaliseringsbehov
- Möjligheter till högskolestudier

Verktyg

- Infrastrukturplanering
- Kollektivtrafikplanering
- Stads- och översiktsplaner
- Kultur- och fritidsstrategi
- Besöksnäringstrategi
- Lokaliseringsstrategi för offentlig och kommersiell närvaro

VÅRA PRIORITERINGAR FÖR 2020-2022

Sammanfattning

Skola och omsorg har fortsatt problem och utmaningar att ta itu med. SKL spår att stora skattehöjningar i kommunerna kommer att bli nödvändiga de närmaste på grund av ökade behov inom skola, vård och äldreomsorg, samtidigt som andelen förvärvsarbetslösa sjunker. Utan en stark ekonomi, god planering och en personal som trivs kommer Mora få svårt att möta framtiden.

Investeringsbehoven är också på väg att växa oss över huvudet.

Kommunen har de kommande 5 åren, utifrån vad som idag är känt, ett sammantaget investeringsbehov på minst 1,1 miljard!!!

Det handlar om den nya genomfarten, äldreboenden, högstadieskola, gymnasieskola, kök/kosthantering, plus löpande investeringar i fastigheter, cykelvägar, övriga gator och vägar och en liten post för "arenautveckling".

För att över huvud taget ha en chans att klara de stora investeringsbehoven kommunen har, i den takt majoriteten föreslår, måste kommunen egentligen ha ett totalt driftöverskott på 5-6% per år vilket i praktiken är omöjligt. Vi tror dock att det är möjligt att för 2020 nå 3,2%. De kommande åren, baserat på vad som är känt idag, räknar vi med att med marginal klara 2,5% resultat.

Resultatet åstadkommer vi framför allt på två sätt:

1. **Posten "omställningsmedel" (11 miljoner) i majoritetens budget krymper vi till 5 miljoner, men låter också dessa omställningsmedel finansiera För- och Grundskoleneämndens tillfälliga extraräm 2020 på 4 miljoner. Därmed återstår 1 miljon av denna "pott" 2020. Nettoeffekten av detta blir en resultathöjning med 10 miljoner.**
2. **Vi kräver besparingar i kommunstyrelsen på ungefär samma nivå som de underskott socialnämnden och skolan har haft att brottas med, dvs 5-10% av tilldelade medel.** Räknar man bort medlemsbidrag och kostnader för räddningstjänstförbundet, samt den miljon vi inte längre ska betala i "övergångsersättning" till Region Dalarna för den skatteväxlade kollektivtrafiken, så kostar KS verksamhet drygt 80 miljoner. **På denna kostnad kräver vi en besparing på knappt 6 miljoner, vilket innebär en bantning på 7,5%. Nettoeffekten blir just 6 miljoner bättre resultat.**

Sammantaget levererar vår budget drygt 41 miljoner (3,2%) i överskott, mot majoritetens knappt 25,5 miljoner (2,0%). Detta trots att vi väljer att tredubbla investeringsnivån för gator och vägar jämfört med majoriteten, något som drar med sig ökade kapitalkostnader som för 2020 kostar 1,2 miljoner mer av driftbudgeten.

Genom denna omdisponering av "dolda" reserver och en "bantning" av kommunstyrelsens budget får vi ett budgeterat överskott för 2020 på drygt 41 miljoner, jämfört med majoritetens 25,5 miljoner.

Överskottet behövs för att finansiera vår investeringsplan (se "En förändrad investeringsplan" nedan).

VÅRA FÖRSLAG

Nämndernas ramar

Vi vill, liksom majoriteten, avvakta resultatet av det arbete som pågår inom **Socialnämnden** för att få kontroll över kostnadsutvecklingen i verksamheten innan vi säkert kan se vad som behövs i resursförstärkningar på grund av ökade behov. **Vi föreslår därför i detta läge ingen annan budgetram än den majoriteten föreslagit.**

Majoriteten har redan för 2019, under löpande verksamhetsår, tagit till sig vår syn på behoven av resursförstärkning till **För- och Grundskolenämnden**, och höjt nämndens generella ram med 4,5 miljoner. En höjning som majoriteten avser ska ligga kvar 2020. Dessutom föreslår majoriteten ett tillfälligt ”omställningstillägg” för 2020 på 4 miljoner. **Med dessa ramförstärkningar tror också vi socialdemokrater att nämnden ska kunna fullföra sitt uppdrag 2020 och se över framför allt skolverksamhetens organisation och struktur för att minska framtida kostnader.** Det som skiljer oss från majoriteten är att vi väljer att ta den tillfälliga ramförstärkningen på 4 miljoner ur posten ”Omställningsmedel”.

Omställning för att klara en fossilfri framtid

De ekonomiska förutsättningarna för kommunerna har de senaste åren varit goda med en kraftfull högkonjunktur och goda statsfinanser, något som i någon mån också kommit kommunerna tillgodo. Höstens budgetuppgörelse i riksdagen mellan M, KD och SD innebar dock en inbromsning av statens satsningar på kommuner och regioner, samtidigt som konjunkturen av flera orsaker visat tendenser till avmattning.

Oavsett det står vi dessutom inför en gigantisk utmaning i att klara omställningen till ett fossilfritt energisystem och att hantera de utmaningar klimatförändringarna ställer oss inför och som nu börjar bli allt mer uppenbara.

Allt planeringsarbete måste nu därför inriktas på att skaffa långsiktigt hållbara planer för skola, äldreomsorg, kompetensförsörjning och infrastruktur, liksom för klimat- och energiomställning, bostadsförsörjning och annan fysisk planering. Lika viktigt är att all denna långtidsplanering samordnas och ges en bred förankring i politiken och bland Moras medborgare.

Detta arbete ska i huvudsak ske inom ramen för den planering och verksamhetsutveckling som åligger varje nämnd i deras grunduppdrag. Några särskilda ekonomiska resurser ska normalt inte behöva avsättas för detta.

De särskilda potter för digitalisering och hållbarhetsarbete som majoriteten, och vi, avsatt i driftbudgeten måste därför helt förbehållas projekt som klart ligger utanför nämndernas ”normala” planerings- och utvecklingsarbete.

Posten ”Omställningsmedel”

Det finns i majoritetens förslag till kommunplan en budgetpost ”Omställningsmedel” med oklart syfte på inte mindre än 11 miljoner. Tillsammans med reserverade medel för hållbarhetsarbete och digitalisering, som ju också är till för att underlätta en omställning, men med mer specificerade syften, så har majoriteten lagt undan sammanlagt 21 miljoner i olika poster för omställning.

Vi ser framför allt ökningen av posten omställningsmedel från tidigare 6 miljoner till 11 miljoner enbart som ett sätt att hålla nere resultatet. Några tydliga behov för dessa omställningsmedel har inte pekats ut. Däremot anser vi att det är rimligt att ha en mindre post för att hantera vissa organisationsförändringar. Därför har vi i vår budget för planperioden, trots det ovan sagda, avsatt 5 miljoner per år i ”Omställningsmedel”.

En sådan organisatorisk omställning som pekats ut gäller För- och Grundskolenämnden, som föreslås få 4 miljoner i tillfällig ramhöjning 2020 för detta. Till skillnad från majoriteten väljer vi att hantera denna tillfälliga ramökning genom att ta pengar från omställningsmedlen, istället för att dra ner resultatet.

Då vi dels valt att bara lägga ut 5 miljoner till omställningsmedel mot majoritetens 11 miljoner, dels väljer att finansiera För- och Grundskolenämndens tillfälliga ramhöjning med dessa medel, återstår i vårt budgetförslag endast 1 miljon i omställningsmedel, vilket ökar det budgeterade resultatet med 10 miljoner.

Stopp för förfallet av våra fastigheter, gator och vägar

Underhållet av kommunens fastigheter, gator och vägar har i många år fått stå tillbaka. Det är angeläget att vi nu värdesäkrar våra investeringar och höjer standarden inte minst på våra cykelvägar.

Därför tredubblar vi investeringarna för underhåll av gator och vägar, jämfört med majoritetens förslag till 15 miljoner varje år under planperioden för att snabbare minska den stora "underhållsskulden".

Kapitalkostnadsbudgeten för underhåll av gator och vägar ökas också i konsekvens med detta under hela planperioden.

En förändrad investeringsplan

Kommunen har, som nämnts tidigare, de kommande 5 åren ett sammantaget investeringsbehov på ca 1,1 miljarder!!!

Det handlar om genomfarten, äldreboenden, högstadieskola, gymnasieskola, kök/kosthantering, plus löpande investeringar i fastigheter, cykelvägar, övriga gator och vägar och en liten post för "arenautveckling".

1,1 miljarder är en investeringsvolym som vi normalt behöver 10-15 år att hantera med en överskotts nivå runt 2-2,5%. En del av dessa stora investeringar går givetvis att delvis lånefinansiera, men det av majoriteten fastställda finansiella målet är att "Självfinansieringsgraden ska uppgå till minst 85 procent under en rullande treårsperiod, och inte vara lägre än 50 procent under ett enskilt år av perioden."

Det innebär att vi teoretiskt kan klara våra investeringsbehov på 8-9 år om vi når omkring 2,5% överskotts nivå, men också att vi inte något år får investera för mer än omkring 180 miljoner något enskilt år.

Vi har i vår investeringsplan därför "dragit ut" investeringsplaneringen på en 7-årsperiod, varav vi redovisar de fem första åren i vår investeringsbudget. Vi har helt enkelt skjutit fram de riktigt stora investeringarna, nytt högstadium till 2023-24 och gymnasiet till 2025-26, och samtidigt "komprimerat" investeringarna i ny "köksstruktur" med målet att det ska vara klart 2022.

Dessutom har vi tagit upp investeringen i ett nytt särskilt boende som "externt finansierad", eftersom i vår värld är även särskilda boenden bostäder och bör i första hand hanteras och finansieras av Morastrand eller något annat fastighetsbolag.

För att ytterligare minska "baktungheten" i investeringsplanen skulle man även kunna tidigarelägga en lite större del av det planerade vägunderhållet för att frigöra investeringsutrymme åren 2023 och framåt, men med tanke på tillgången på "vägkunnigt" folk under byggandet av genomfarten 2020-2022 kanske det inte är helt realistiskt. Vi har därför behållit investeringsnivån 15 miljoner per år hela planperioden fram tom 2024.

Med dessa grepp når vi visserligen inte det finansiella målet om självfinansiering av investeringar, men vi kommer bra mycket närmare än vad majoriteten gör med sin "plan" (som snarare är en önskelista). Kan vi dessutom på något sätt öka kommunens intäkter, eller minska investeringskostnaderna så kan vi kanske komma ytterligare lite närmare.

Eventuellt måste vi överväga att ändra i majoritetens mål om självfinansiering som det ser ut i den gällande strategiska planen. Skolor och äldreboenden är ju trots allt "framtida nyttigheter", till skillnad från eftersatt underhåll av fastigheter, gator och vägar, och kan därför lånefinansieras i något högre grad. Investeringar till följd av eftersatt underhåll får vi dock aldrig skjuta över till framtida generationer att betala!

Budgettabeller

I efterföljande budgettabeller är våra ändringar gentemot majoritetens förslag **grönmarkerade**.

Observera också att vi, till skillnad från majoriteten, förutom prognos för 2019 också redovisar **budget 2019** i tabellerna för jämförelsens skull.

NÄMNDERNAS NETTORAMAR OCH DRIFTKOSTNADER

	Bokslut 2018	Budget 2019	Prognos 2019	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022
Nämndernas nettoramor						
- Revisorerna	-909	-909	-909	-909	-909	-909
- Kommunstyrelsen	-81 238	-99 288	-98 498	-91 500	-91 500	-91 500
- Valnämnd	-10	-200	-200	-50	-50	-200
- Servicenämnd för IT	0	0	1 237	0	0	0
- Mora Brandkår	-18 218	0	0	0	0	0
- Byggnadsnämnden	-10 836	-11 776	-11 776	-11 776	-11 776	-11 776
- Tekniska nämnden	-60 562	-52 223	-37 275	-33 375	-33 375	-33 375
- Kultur- o fritidsnämnden	-26 257	-26 969	-45 943	-46 343	-45 893	-45 893
- Miljönämnden Mora-Orsa	-4 863	-4 782	-4 782	-5 000	-5 000	-5 000
- Servicenämnden	0		-421	0	0	0
- För- o grundskolenämnden	-363 520	-360 719	-374 622	-369 443	-365 443	-365 443
- Gymnasienämnden	-96 426	-92 407	-96 795	-97 597	-97 597	-97 597
- Socialnämnden	-549 580	-513 200	-542 000	-513 200	-513 200	-513 200
- Kapitalkostnader mot finansförv.	-2 107	-16 900	-3 930	-10 900	-10 900	-10 900
- Kapitalkostn planerat underhåll väg		-600	-600	-2 400	-4 200	-6 000
- Kapitalkostn planerat underhåll fastigh	-500	-1 400	-1 400	-2 800	-4 200	-5 600
- Internhyra att fördela			-400	-881	-881	-881
Summa nämnder	-1 215 026	-1 181 373	-1 218 314	-1 186 174	-1 184 924	-1 188 274
Finansförvaltningen						
- Kapitalkostnader	67 708	65 000	65 000	66 500	68 500	70 500
- Lönereserv	2 914	-16 000	-16 000	-37 782	-59 782	-81 782
- Omställningsmedel	0	-5 000	-5 000	-1 000	-5 000	-5 000
- Digitaliseringsmedel	0	-5 000	-3 500	-5 000	-5 000	-5 000
- Hållbarhetsmedel	0	-5 000	-3 500	-5 000	-5 000	-5 000
- Internhyra att fördela		-700				
- Personalomkostnad	261 992	273 000	273 000	280 500	289 000	297 800
- Arbetsgivaravgift	-211 049	-218 000	-218 000	-224 800	-231 700	-238 700
- Förändring pensionsavsättning	-2 469	-6 200	-6 200	-7 000	-11 000	-12 500
- Årets intjänade, individuellt avs	-40 085	-40 200	-41 500	-43 500	-45 500	-47 000
- Pensionsutbetalningar	-29 534	-30 000	-30 000	-30 500	-31 000	-31 500
- Förändring semesterlöneskuld	836	0	0	0	0	0
Summa finansförvaltning	50 313	11 900	14 300	-7 582	-36 482	-58 182
Verksamhet och finans netto	-1 164 713	-1 169 473	-1 204 014	-1 193 756	-1 221 406	-1 246 456
ÅRETS RESULTAT	14 574	32 044	7 038	41 258	34 567	36 390
Resultat i % av skatt o statsbidrag	1,2 %	2,5 %	0,6 %	3,2 %	2,6 %	2,7 %

INVESTERINGSBUDGET

	Finansiering	Total budget	Förbrukat tom 2018	Budget 2019	Prognos 2019	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022	Plan 2023	Plan 2024
Egenfinansiering				83 044	59 038	94 258	88 567	91 390	90 000	90 000
Planerade/igångsatta				131 860	129 660	92 280	104 000	100 050	228 050	228 050
Finansieringsbehov				48 816	70 622	-1 978	15 433	8 660	138 050	138 050
Prel egenfinansieringsgrad				63 %	46 %	102 %	85 %	91 %	39 %	39 %
Investeringsbehov										
Särskilda boenden	Extern	80 000					0	0		
Högstadium enl utredning	Sk	360 250						250	180 000	180 000
Gymnasieskola enl utredning	Sk	300 500							250	250
Arenautveckling	Sk/avg	17 500		15 000		7 500	5 000	5 000		
Kommunala kök	Sk	50 000				3 000	25 000	22 000		
Summa i planeringsfas		808 250		15 000		10 500	30 000	27 250	180 250	180 250
Pågående investeringar										
Särskilda boenden, proj	Sk	500		500	500					
Högstadium, proj	Sk	250		500	250					
Kommunala kök, vagnar, mm	Sk	2 000		2 000	2 000					
Genomfart medfinansiering	Sk	58 000			7 900	25 900	13 000	11 200		
Genomfart egna anlägg	Sk	38 700	896	1 000	10 700	6 800	10 600	10 600		
Ny brandstation	Sk	54 000	27 002	54 000	54 000					
Flytt arbete o utveckling	Sk	0	1 500	1 000						
Utbyggnad förskolan	Sk	2 200		9 200	2 200					
Stadsnätsutbyggnad	Sk/avg	14 000	144 476	5 000	5 000	3 000	3 000	3 000		
Summa i genomförande		169 650		73 200	82 550	35 700	26 600	24 800	0	0
Löpande investeringar										
GC-vägar enligt cykelplan	Sk	15 000		6 000	6 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Upprustning centrummiljöer	Sk	5 000		2 000	2 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Planerat fastighetsunderhåll	Sk	52 000		13 000	13 000	13 000	13 000	13 000	13 000	13 000
Planerat vägunderhåll	Sk	50 000		5 000	5 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000
Infrastruktur nätverk IT	Sk	13 920		3 840	3 840	2 280	3 600	4 200	4 000	4 000
Lokalbehov verksamhet	Sk	12 000		3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Övriga fastighetsinv	Sk	17 000		4 000	5 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000
Övriga infrastrukturinv	Sk	10 700		2 800	5 300	1 800	1 800	1 800	1 800	1 800
Inventarier nämnder	Sk	12 970		4 020	3 970	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Summa löpande		188 590		43 660	47 110	46 080	47 400	48 000	47 800	47 800

SKATTER, STATSBI DRAG OCH FINANSIELLA POSTER

Bygger på SKLs skatteprognos från 2019-05-02, justerad för lägre befolkningsutveckling

	Bokslut 2018	Budget 2019	Prognos 2019	Budget 2020	Plan 2021	Plan 2022
Skatter och statsbidrag						
Skatteintäkter	953 354	975 124	983 822	993 515	1 013 505	1 043 362
Slutavräkningar	-4 208	0	-12 093	0	0	0
Inkomstutjämningsbidrag/avgift	189 590	196 044	194 582	197 431	203 674	208 916
Kostnadsutjämning	-10 033	-10 996	-12 418	-8 976	-8 976	-8 976
Regleringsbidrag/avgift	3 201	8 968	14 296	22 544	23 550	18 024
Strukturbidrag	2 279	2 285	2 280	2 285	2 285	2 285
LSS-utjämning	16 949	26 813	27 507	27 586	27 586	27 586
Tillf stöd flyktingsituationen	2 577	0	0	0	0	0
Byggbonus	2 264	0	0	0	0	0
Välfärdsmedel	6 657	5 385	5 378	3 680	0	0
Prel kommunal fastighetsavgift	52 788	53 764	54 217	55 119	55 119	55 119
Summa skatter och statsbidrag	1 215 418	1 257 387	1 257 571	1 293 184	1 316 743	1 346 316
Finansiella poster						
Finansiella intäkter	21 475	4 000	12 981	4 000	4 000	4 000
Finansiella kostnader	-6 438	-8 870	-7 500	-9 170	-10 770	-12 470
Avskrivningar	-51 168	-51 000	-52 000	-53 000	-54 000	-55 000
Summa finansiella poster	-36 131	-55 870	-46 519	-58 170	-60 770	-63 470
Summa	1 179 287	1 201 517	1 211 052	1 235 014	1 255 973	1 282 846

Socialdemokraterna i Mora

Box 67 • 792 21 Mora

0250-59 37 10

mora@socialdemokraterna.se

www.morasosse.se